

Có Những Tấm Lòng

Phan Quế

Bố tôi đã nghỉ hưu, tóc còn rất xanh chỉ đôi ba sợi trắng. Ông bảo: "Trời cho bố cái lộc tóc". Nhiều người nghĩ, tóc không bạc là do tâm nhân. Tôi thì không tin là như thế. Sống với bố hơn hai mươi năm rồi tôi biết. Có gì đó, ngỡ như lạ lùng lại gần gũi, thân quen mà chỉ có lớn lên dần tôi mới hiểu.

Gia đình tôi không đông người. Chỉ có bố mẹ và tôi cùng thằng út đang học bên Pháp. Nhà ba tầng lầu, ở không hết. Bây giờ là thế nhưng ngày cưới của bố mẹ, giường tân hôn là một sàn gỗ. Rồi thì mười mét vuông tập thể, một góc nhỏ chung cư ở nhờ ông ngoại. Lại nữa, một căn nhà méo chưa đầy 15 mét vuông mua bằng tiền bà nội cho. Đời tôi đã bốn lần theo bố mẹ chuyển nhà. Con đường mưu sinh của gia đình tôi là con đường của mồ hôi, nước mắt. Tôi dám nói vậy, bởi không phải chỉ một lần tôi được chứng kiến những nỗi niềm nóng lạnh của bố mẹ mình mỗi khi cuộc sống trái nắng, trở trời. Chuyện thì nhiều, tôi không chắc nhớ hết, nhưng quên thì không dám. Bố tôi thường bảo, con người ta như cái cây, phải có gốc...

Ngày bà nội tôi ốm nặng, bố đạp xe từ Hà Nội về. Thấy bố, bà gọi vào chỗ bà nằm chữa bệnh, có cả bác tôi nữa và nói:

- Có cả anh, cả em đây. Các cháu của anh mẹ đã cho. Còn hai thằng của chú út. Bà chẳng có gì nhiều. Đây là hai chỉ vàng bà cho chúng làm vốn.

Bà lấy từ túi trong ra một gói ni lông nhỏ buộc bằng sợi rơm đặt giữa giường. Bố bảo, đấy là gia bảo vô giá của đời mình. Tôi bây giờ mới hiểu cái gói ni lông có buộc sợi rơm vàng ấy nó ân nghĩa đến nhường nào.

Lần ôm sau, bà nặng hơn. Lúc ngồi bên vuốt tay cho bà, bố tôi hỏi:

- Mẹ có dặn gì con không?

- Cả đời mẹ chỉ biết mỗi một chữ ký. Vợ chồng cố nuôi hai con ăn học cho đến nơi đến chốn, mẹ phù hộ cho. Mai này làm giỗ nhớ cúng mẹ khúc cá kho.

Ngày bà tôi mất, con cháu túc trực từ lúc bà dồn dập thở cho đến lúc bà ra đi. Bố tôi vừa vuốt mắt cho bà vừa khóc như trẻ con. Bác tôi, tuổi ngót bảy mươi mà luôn tay chấm nước mắt. Hôm Tam nhật bà, bác mặc áo sô quỳ bên mộ, tay vỗ vỗ lên mái cỏ, nghẹn ngào:

- Cụ ơi, sớm nay cụ ăn cháo hay ăn cơm!

Còn bố tôi, cứ day dứt mãi về chuyện bà thềm một miếng giò, lúc ấy ở Hà Nội mới có, nhưng đường xa không dám mua về sợ thiu. Sau này mỗi lần giỗ bà, bao giờ trên mâm cúng nhà tôi, vắng gì thì vắng

nhưng không thể thiếu được khoanh giò, đĩa cá. Ông nội tôi mất từ lúc bố tôi mới bốn tuổi. Bà ở vậy nuôi con. Đôi vai bà bao lần cồng bố tôi chạy giặc. Đôi chân bà mấy chục năm lặn lội đầu núi, cuối sông gây dựng gia đình. Trước bàn làm việc của bố tôi, có treo tấm ảnh bà đang ngồi dán cau khô. Mỗi lần nghĩ ngợi gì ông thường ngược mắt lên nhìn bà. Có cảm giác như bố tôi đang bé lại, ngồi xem bà dán cau để kịp bán cho một đám hiếu, đám hỷ nào đấy. Hay bố đang nài nỉ xin bà cho thêm tiền để lên Sơn trọ học. Nghĩ vậy thôi chứ những lúc ấy, tôi biết với bố nó thiêng liêng vô cùng. Còn bức ảnh thì lạ lắm. Bà ngồi trên chiếc ghế tre. Đầu bà cuốn chiếc khăn len màu đen. Đôi bàn chân bà choãi ra. Một tư thế trầm ấm, vững vàng. Bố bảo những miếng cau ấy đã nuôi bố nên người. Bố còn nói, cả đời bà chỉ có một chữ ký, bố hướng dẫn mãi bà mới viết được mà đã làm nên đời bố, còn đời bố có bao nhiêu chữ hơn bà liệu có làm nên đời các con. Một câu hỏi thật khó của bố mà chỉ có anh em chúng tôi đứa đã đi làm, đứa còn đang học mới có thể trả lời...

Có một chuyện nữa về những ngày ốm nặng của bà mà bố hay kể. Không phải trực tiếp bố thấy mà là của chị gái con bác tôi nói lại. Chị bảo, lúc bà mệt quá, các cháu lo lắng, sợ có ai nợ nần lúc mua bán, cố hỏi để ghi lại sau sẽ đòi, bà nói:

- Người nhớ. Người quên. Ai trả cũng được. Không thì thôi. Làm thế người ta cười cho. Giàu sang gì chuyện này.

Quả thật, bà tôi buôn bán có đồng ra, đồng vào nhưng chả bao giờ đặt đồng tiền lên trên tình nghĩa. Ai thiếu bà cho vay. Ai khó bà giúp đỡ. Có người mượn bà vì khó khăn không trả nhưng chẳng vì thế mà bà nghèo đi tấm lòng của mình. Bà thường bảo con cháu, giúp người, người giúp chẳng đi đâu mà thiệt. Bố tôi cũng hết tính bà. Đỡ đần được ai cái gì, trong khả năng có thể ông chẳng từ nan. Còn việc gì cần phải đi nói khó để người khác giúp mình, ông cứ như người có bệnh. Bố tôi bảo: "Thà việc này định giá bao nhiêu, tôi trả hơn là cứ ập a, ập ứng không biết đâu mà lần. Lưng tôi thoái hóa rồi, không gập được. Cả gối nữa, cũng cứng lắm". Quả đúng thế thật. Bố tôi quen biết nhiều, cả những người làm to nữa nhưng chưa hề nhờ vả ai một lần cho mình, cho người thân. Chính vì việc này khi bị ruột thịt giận, ông chỉ biết im lặng.

Mẹ tôi kể, có lần ông bà đi công viên tập thể dục, ghé vào hàng đồ chơi mua một bức tượng Cô gái da đen đội nón. Người bán hàng là một nữ sinh viên đi làm thêm. Tiền trả xong xuôi, tượng mẹ tôi đã cầm nhưng ra đến cổng công viên ông tằn ngần đứng lại nói:

- Hình như cháu nó trả thừa tiền mình, em ạ.

Mẹ tôi nhẩm tính, giá tiền bức tượng, tiền trả lại. Đúng là thừa thật. Nhưng lúc này hai người đã đi xa chỗ bán hàng lắm rồi. Nghĩ vậy mẹ bảo: "Mai đi tập thể dục mình ghé vào trả lại cháu cũng được". Bố tôi không nghe:

- Cứ quay lại. Tối nay, kiểm hàng, kiểm tiền, thấy thiếu chúng nó sẽ mất ngủ cho mà xem. Em tính, lương các cháu đi làm thêm có được bao nhiêu đâu.

Thế là ông bà quay lại, nửa giờ sau mới ra về trong nét mặt rất hả hê của bố.

Từ chuyện này khiến tôi nhớ đến chuyện con ve hời em tôi còn bé tí. Ve là của tôi bắt cho em. Con ve kia

có tiếng kêu ẹ ẹ làm thằng bé mê hồn. Cạnh nhà tôi lại có một chú bé khác. Nó nhỏ hơn em tôi một tuổi. Biết em tôi có ve quý, nó thích lắm nên cứ giãy lên khóc đòi cho bằng được. Chuyện có vẻ như vô lý nhưng bố tôi lại còn làm điều vô lý hơn. Ông dỗ em tôi nhường con ve kia cho đứa em sát vách. Em tôi không bằng lòng. Cuối cùng bí quá, ông đã giằng con ve ra khỏi tay con mình rồi mang sang cho con nhà hàng xóm. Việc này đã khiến em tôi khóc thét lên và mẹ tôi, lúc ấy rất giận. Bố tôi chỉ biết nói:

- Mình thiệt một tí cũng được nhưng giữ được cái tình.

Cái tình ấy, tôi còn được chứng kiến nhiều trong cách ứng xử của bố mẹ với xóm phố. Mỗi lần mẹ tôi quét ngõ bao giờ bà cũng quét rộng ra ngoài phạm vi, rồi gom rác lại hót đổ vào túi để gọn ở góc nhà mình. Lối dắt xe lên nhà bà đánh vật xuống để người đi qua khỏi vấp. Nghe đài, nghe đĩa anh em tôi không được vặn to. Mẹ tôi, bố dặn không được họp tổ ba người ở ngõ bàn chuyện người khác. Bố ý tứ nhiều lúc quá đáng. Có chuyện, ông tổ trưởng đi vận động quyên góp, đề nghị nhà tôi nộp trước số tiền áng chừng, mẹ tôi khát, để hôm sau nộp theo mọi nhà nhưng bố không nghe, bắt ngay tối hôm ấy lúc khuya phải đi đóng ngay, sợ người ta đánh giá. Cũng là chuyện ý tứ của bố, ở nơi làm việc mà nhiều khi phần hậu quả mẹ con tôi phải gánh chịu. Bố tôi ít nói, ở cơ quan điều này càng rõ hơn. Công việc có lúc buồn, lúc vui. Ngày thư thái không sao nhưng ngày có chuyện thì dờ hờn. Hôm ấy, chỉ cần sơ sảy một chút là tôi hoặc mẹ có thể nhận đủ những cơn lửa của bố. Được cái sau đó bố nhanh chóng dịu lại và mặt trữu xuống vì ân hận. Có lần bố bảo mẹ: "Anh thật chẳng ra gì. Giận dữ, buồn bực đâu đâu lại mang về trút hết lên đầu vợ con. Hèn quá...". Những lúc ấy, tôi thương bố vô cùng. Con người bố thẳng băng như thế mà vẫn có những đoạn nhẫn chịu, cầm lòng. "Chuyện miếng cơm, manh áo mà con...", những lúc bí bẫn quá, bố tôi thường thốt lên câu ấy. Hình như đây không phải là câu chữ trong sách vở, của nhà trường nhưng sự đời có những cái ở ngoài khuôn thước khiến người ta phải theo một lẽ thích ứng. Tôi hiểu điều này và cảm thấy những việc ấy của bố có ý nghĩa như thế nào với đời sống anh em tôi.

Mẹ tôi, bữa nào có cá, có thịt gà, thịt vịt mẹ thường ngồi gỡ xương cho bố. Bố lúc ấy như anh em chúng tôi thuở bé. Tôi bảo, sao mẹ phải làm thế, cứ để bố ăn cho nó tự nhiên. Bố im lặng không nói chỉ mồm mím. Còn mẹ vừa cười vừa nói to:

- Các con răng khỏe, ăn được cả xương. Bố già rồi, răng yếu, mẹ sợ bố hóc.

Mẹ còn làm chuyện này nữa. Mỗi lần qua đường, mẹ thường một tay khoác tay bố, một tay giơ ra xin đường. Trông mẹ đưa bố qua đường lúc ấy chẳng khác gì ngày xưa đưa anh em tôi đi học mẫu giáo.

Dạo này trò chuyện với bố, mẹ tôi hay nói: "Đến tuổi nghỉ là nghỉ, anh không nên băn khoăn gì cả". Ấy thế mà, thỉnh thoảng tôi vẫn thấy bố thở dài:

- Chẳng làm được gì cả.

Tôi chân thành nói:

- Điều lo ấy phải là của con bây giờ mới đúng chứ bố.

Bố nghiêm mặt:

- Sự nghiệp đâu có tuổi tác hà con.

Tôi hiểu điều bố nói. Càng hiểu hơn, vì sao, hôm tôi quá chén, ngủ lang nhà bạn, sớm sau mới về tự nguyện quỹ trước mặt bố nhận lỗi. Hôm ấy tôi chưa kịp khóc đã thấy bố khóc. Trước hôm em tôi đi học xa bố cũng khóc khi bố nói những lời dặn dò, để em ghi vào máy. Cả cái hôm tiễn em ra sân bay nữa, tối ấy bố mẹ hầu như thức trắng. Sớm hôm sau, bố rơm rớm nước mắt hỏi tôi:

- Sao tối qua lúc đi ra cửa chờ máy bay chẳng thấy em quay lại nhìn bố mẹ.

Tôi nói ngay:

- Con dặn em đấy. Lúc đi, không được quay lại...

Tôi sợ tình cảm sẽ níu kéo bước chân em, sau này nghĩ lại thấy như thế là không phải. Năm ngoái, gia đình thay áo cho bà. Lúc xong xuôi, bố tôi đứng bên ngôi mộ mới xây của bà, vừa khóc vừa nói: "Ba hôn, chín vía mẹ... hôm nay được ngày lành tháng tốt anh em con xây nhà mới dâng người, xin mẹ về nhập mộ. Ba hôn chín vía mẹ...".

Mấy hôm nay bố mẹ tôi ít ngủ. Em tôi ở Pháp vừa học vừa làm. "Một mình em với tất cả", bố tôi thường nói thế. Môn Toán tin đã làm nó vất vả. Thư em "meo" về có những băn khoăn. Quả là một gánh nặng đối với một chàng trai không thật giỏi Toán.

Mẹ tôi vừa giận vừa thương em nói: "Mày cứ bảo nó, khó quá không chịu được thì về. Nhà còn cái xe 81 đấy. Về mà lái xe ôm". Bố thì viết thư bảo tôi "meo" ngay cho em: "Bươn chải trong đời sống là tốt nhưng con phải lấy sự học làm đầu. Nếu khó khăn bố mẹ sẽ gửi tiền cho, đừng ngại. Cái quan trọng nhất đối với con là thành đạt lúc trở về...".

Em tôi tính lạnh, hơi ương và thích chủ động trong mọi việc. Nó từng "meo" thư về nhà: "Bao giờ chết đói con mới xin tiền. Bố mẹ đừng lo lắng gì cho con cả". Còn tôi, luôn dặn em: "Gì thì gì, không được làm cho bố mẹ buồn". Và việc này nữa, khi em tôi học xong, tôi sẽ nói, rằng bố có một ước ao, lúc nào điều kiện kinh tế thuận lợi sẽ xây miếu, tạc tượng bà. Bà là Phúc Thần của cả nhà mình. Việc này nếu để bố phải lo nữa, liệu anh em tôi có còn ý nghĩa?